

Leren van Israël

De Israëlische melkkoe staat aan de wereldtop voor wat betreft melkproductie. Dat een dergelijk topresultaat alleen haalbaar is bij een goede diergezondheid, spreekt voor zich. Wat kunnen wij van Israël leren? Nederlandse dierenartsen zochten dat uit tijdens een werkbezoek aan het land.

NIELS GROOT NIBBELINK, dierenarts bij Veterinair Centrum Someren

Tijdens het werkbezoek maakten Nederlandse dierenartsen kennis met de Israëlische aanpak: een integrale bedrijfsbegeleiding van melkveebedrijven. Was dit nieuw voor de Nederlanders? Welnee. Ook in Nederland is de geborgde rundveedierenarts intensief bezig met het melkveebedrijf en alle facetten van de diergezondheid zijn in beeld. Wat is er dan wel nieuw? De Israëlische melkkoe behoort tot de hoogstproductieve koeien ter wereld: gemiddeld 12.000 kilo per koe per jaar, en dat bij temperaturen die soms wel oplopen tot boven 40 °C. Dan vraag je je als dierenarts af hoe de dieren worden gehuisvest en hoe het is gesteld met de diergezondheid. Tijdens het werkbezoek bezochten de Nederlandse dierenartsen de coöperatie Hachaklait.

Historie Hachaklait

Hachaklait is een coöperatieve vereniging die werd opgericht in 1919 door een handvol enthousiaste boeren. De coöperatie is eigendom van veehouders en wordt ook door veehouders bestuurd. Rond de periode van de Eerste Wereldoorlog trokken veel pioniers naar Israël. Zij kochten onder andere vee uit Europa en Noord-Amerika en begonnen hier de eerste veehouderijen. Helaas was veel van dit vee niet bestand tegen de hitte en de vele inheemse ziektes, zoals runderpest, mond-en-klauwzeer en vele door teken overgedragen ziektes. De eerste kolonisten combineerden destijds al een veeverzekering met uitgebreide diergeneeskundige zorg. De dierenartsen hadden en hebben als taak om de veehouder zodanig te adviseren en gezondheidsprogramma's op te zetten dat het vee niet ziek wordt en zo optimaal mogelijk produceert. De dierenartsen staan dus op de loonlijst van de coöperatie.

Intensieve begeleiding

Hachaklait gelooft in een intensieve veterinaire begeleiding. De dierenartsen hebben

de taak om middels preventie en controle de schade van infectieuze ziektes en stofwisselingsziektes te beperken. Daarvoor verzamelen zij heel veel data (wat niet zo bijzonder is) en zij analyseren en gebruiken deze data heel efficiënt en effectief (wat wel bijzonder is). Dit alles met maar één doel: verbeteren van het inkomen van de veehouder in combinatie met het verbeteren van de diergezondheid en het welzijn van de dieren.

Hachaklait begon klein, maar groeide in de afgelopen eeuw uit tot een landelijk opere-

rende organisatie. Hachaklait bestaat op dit moment uit vijftig dierenartsen, management en bureamedewerkers. De organisatie is zonder winst oogmerk en staat los van de overheid.

De basis van de bedrijfsbegeleiding door de Hachaklait-dierenartsen ligt in een wekelijks bedrijfsbezoek. En verder steunt het gehele programma op twee pijlers: de individuele koe en het koppel koeien. De individuele koe wordt gedurende de bezoeken van de dierenarts onderzocht. Er wordt opvallend snel gewerkt. Dit is mogelijk doordat de veehouder en dierenarts het werk goed hebben georganiseerd. De werkdag wordt door het bedrijfsmanagementprogramma aangemaakt. Hierop staan alle dieren die onderzocht moeten worden, zoals de verse koeien tussen 5 en 12 dagen na afkalven. Ze worden onder meer onderzocht op slepende melkziekte, beschadigingen in de vagina en baarmoederontsteking. En van alle dieren die binnenkort drooggezet moeten worden, net hebben gekalfd (5-20 dagen) en op 60-80 dagen na afkalven zitten, wordt de conditie gescoord. Het spreekt voor zich dat dit systeem alleen maar werkt als de veehouder heel nauwkeurig alle data invoert in het managementprogramma. Door er 'zo kort mogelijk op te zitten' wordt een ziek dier snel gediagnosticeerd. Ook subklinische ziektes worden eerder ontdekt. Er kan dan eerder worden behandeld.

Zeer uitgebreide gegevensanalyse

Ook koppelproblemen worden goed in de gaten gehouden. Hiervan is sprake als een aandoening vaker voorkomt in een bepaalde periode. Alle aandoeningen bij individuele gevallen (door de veehouder gediagnosticeerd of door de dierenarts tijdens zijn wekelijkse bezoek) worden doorgegeven aan de ICBA.

De ICBA, de Israeli Cattle Breeders Association, vertegenwoordigt alle melkveehouders in Israël. Centraal in de veeverbetering staat de database die de ICBA

Een goede samenwerking tussen alle partijen loont

bijhoudt. De meeste koeien staan in deze database geregistreerd. De ICBA ontvangt en verwerkt informatie van de melkcontrole, aangevuld met data van de fokkerij, ki en de Hachaklait Veterinary Services. Ook de bedrijfsmanagementsoftware die men in Israël gebruikt, levert veel gegevens over behandelingen en dergelijke aan. Doel is om alle beschikbare en relevante data die op en rond de melkveehouderij bestaat, te verzamelen.

Een uitgebreide datastructuur als deze geeft de veehouders weer bruikbare informatie terug. Er worden managementanalyses en rapportages gemaakt zodat de veehouder goed onderbouwd aanpassingen kan doen. Belangrijke beslissingen worden

Rantsoen in Israël

Alle bedrijven die de dierenartsen bezochten in Israël voeren Total Mixed Ration. Iedere diergroep krijgt dagelijks een verse portie maatvoer aangeleverd vanuit centrale voerkeukens. De voerkeukens hebben nutritionisten in dienst om het best mogelijke rantsoen samen te stellen. De rantsoenen in Israël bevatten 65 procent krachtvoer, waarbij er ook veel restproducten worden gebruikt, zoals broodafval uit hotels. Daarnaast worden er veel enkelvoudige krachtvoerders ingevoerd per schip uit het buitenland.

De stallen zijn niet meer dan spanten en een dak, een stuk dichte vloer langs het voerhek, een ruimte om te melken en een schone ruimte voor de melktank en kantoor voor de veehouder.

FOTO'S: NIELS GROOT NIBBELINK

dan ook altijd op basis van harde kengetallen genomen, zeker ook omdat het managementsysteem van de veehouder ook gekoppeld is met de financiële cijfers. Mede dankzij dit zeer uitgebreide datasysteem kan de veehouderij in Israël zich blijven ontwikkelen en zijn de Israëlische koeien de hoogstproductieve koeien in de wereld.

Open wijze van samenwerken

Er zijn twee typen melkveehouderijen in Israël. De Kibbutz-bedrijven zijn grote collectieve bedrijven met gemiddeld 350 koeien, waarbij de grootste bedrijven ongeveer 900 melkkoeien hebben. Daarnaast bestaan er particuliere Moshav-bedrijven. Dit zijn kleinere familiebedrijven. De Moshav-bedrijven werken wel onderling weer intensief samen, maar dan als kleinere coöperatie. De Nederlandse dierenartsen hebben beide typen bedrijven bezocht. Er waren enkele zaken die gedurende alle excursies erg opvielen.

De Israëlische melkveehouder houdt van nieuwe technologieën en zoekt steeds naar innovaties. Met de nieuwste sensortechnologieën krijgt de melkveehouder een grote stroom aan individuele koedata. Bedrijven als SCR en Afimilk zijn voorlopers als het gaat om koesensoren. De eerste stappen-tellers en de eerste online melkanalyse-apparatuur komen ook van deze Israëlische bedrijven.

De relatie tussen de veehouder en de dierenarts kan worden omschreven als transparant en eerlijk. Men durft man en paard te noemen als het niet goed gaat. Achter alle afwijkende zaken wordt een financiële schadepost genoemd als motivatie voor verbetering.

De ogen van de Nederlandse dierenartsen werden geopend tijdens het werkbezoek aan Israël: zij zagen hier hoe door een open en coöperatieve houding grote stappen vooruit worden gezet. Wat ze hier vooral hebben geleerd? Dat een goede samenwerking tussen alle partijen rond de veehouder (zoals veeverbeteringsorganisaties, veevoerindustrie, dierenartsen) loont. Dit mede door het gebruik van één centrale database waarin alle data samenkomen vanuit de diverse managementsystemen, de melksystemen, de voerfabrieken en de dierenartsen. Dit is de succesfactor achter de hoge producties in Israël. §

Als de nachttemperaturen boven 18 °C komen, worden de hittestressprotocollen in werking gesteld. Boven het voerhek hangen overal sprinklerinstallaties die de koeien met water verkoelen. Naast de drie keer dat de koeien in een wachtruimte staan om te worden gemolken, worden ze nog twee- tot driemaal daags verzameld in de wachtruimte om te worden gedoucht.

Het overgrote deel van de melkkoeien wordt gehuisvest in compoststallen. Door het droge en warme klimaat droogt de toplaag van de mest snel in. Door de toplaag meerdere keren per dag te ploegen, houd je een fris en zacht ligbed.